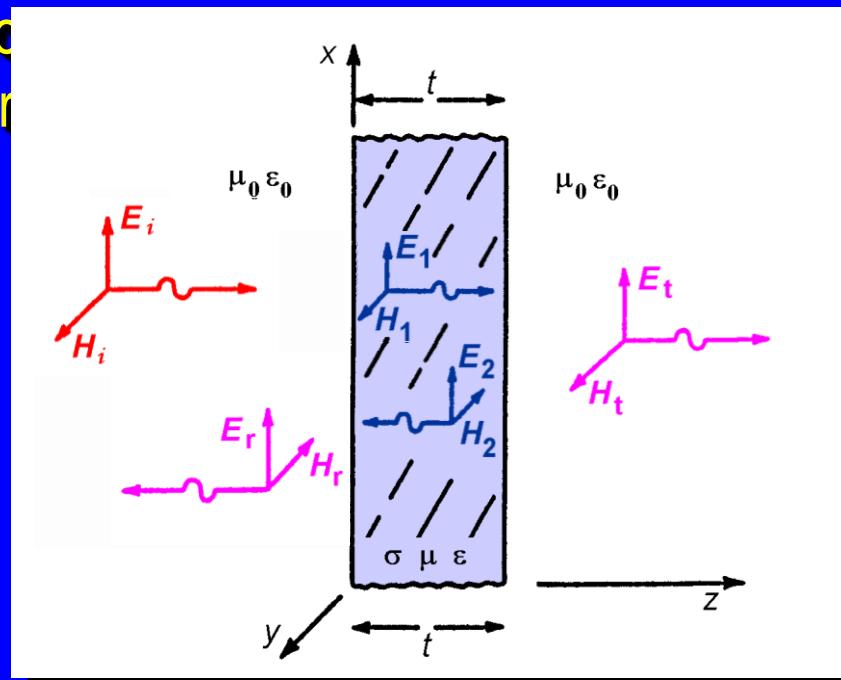

ELEKTROMAGNETICKÉ STÍNĚNÍ

Teoretické řešení

- neomezeně rozměrné
- kolmý dopad na stínění

věho kovu
orší případ)

Koefficient stínění

$$K_S = \frac{E_t}{E_i}$$

nebo

$$K_S = \frac{H_t}{H_i}$$

Efektivnost (účinnost) stínění (útlum stínění) – Shielding Effectiveness

$$SE = 20 \cdot \log \frac{1}{|K_S|} = 20 \cdot \log \left| \frac{E_i}{E_t} \right| \text{ [dB]}$$

$$SE = 20 \cdot \log \left| \frac{(Z_0 + Z_M)^2}{4Z_0 Z_M} \cdot e^{\gamma t} \cdot \left[1 - \left(\frac{Z_0 - Z_M}{Z_0 + Z_M} \right)^2 \cdot e^{-2\gamma t} \right] \right|$$

charakteristický koeficient pro vlny rovinaté
konstanta síření (vlnové číslo) rovinaté elektromagnetické vlny
wevodivem prostředí stínící přepážky

$$SE \text{ [dB]} = R \text{ [dB]} + A \text{ [dB]} + M \text{ [dB]}$$

$$\gamma = \sqrt{\omega \mu \sigma} = (1 + j) \sqrt{\frac{\sigma}{2}} = \alpha + j\beta$$

Útlum odrazem R

vzniká vlivem částečného odrazu energie vlny na impedančním rozhraní mezi vzduchem (dielektrikem) s impedancí Z_0 a kovovou stěnou přepážky s impedancí Z_M a rovněž na „výstupním“ rozhraní mezi kovovou stěnou Z_M a dielektrikem (vzduchem) Z_0 :

$$R = 20 \cdot \log \left| \frac{(Z_0 + Z_M)^2}{4Z_0 Z_M} \right|$$

Při $Z_0 \gg Z_M$ je

$$R \approx 20 \cdot \log \left| \frac{Z_0}{4Z_M} \right|$$

$$R \approx 20 \cdot \log \left(\frac{1}{4} \cdot \sqrt{\frac{\sigma}{\omega \mu_r \epsilon_0}} \right)$$

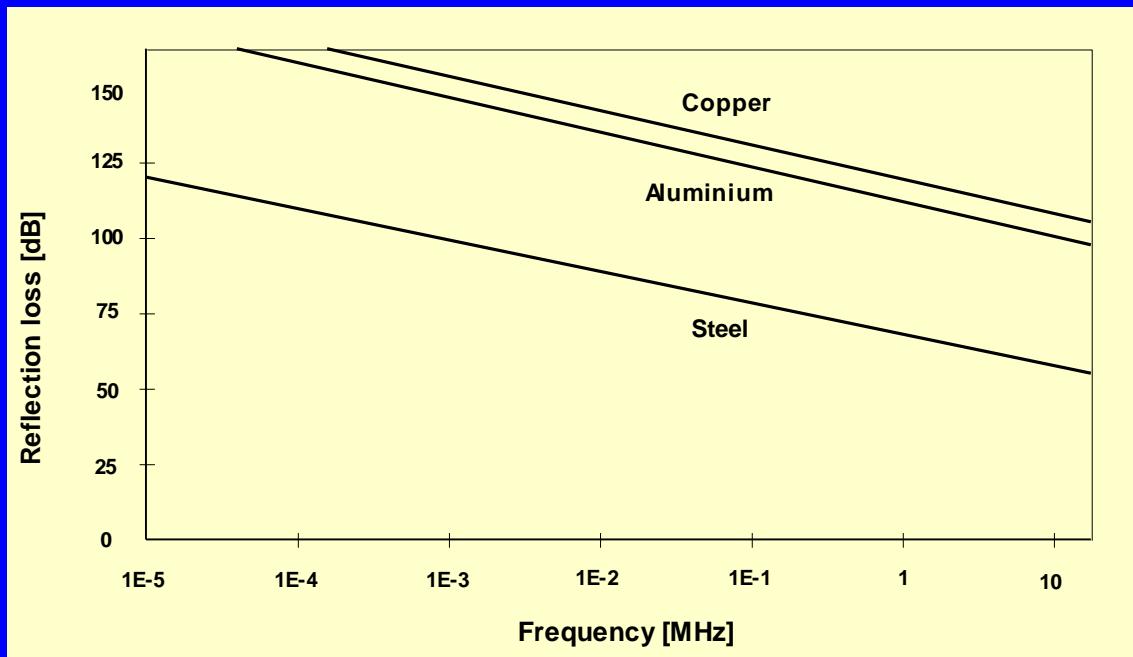
Útlum odrazem nezávisí na tloušťce t stínící kovové stěny ➔ účinné stínění lze vytvořit z tenké, ale vysoce vodivé ($Z_0 \gg Z_M$) přepážky.

Útlum odrazem R

$$R \approx 20 \cdot \log \left(\frac{1}{4} \cdot \sqrt{\frac{\sigma}{\omega \mu_r \epsilon_0}} \right)$$

Hraniční vzdálenost – blízké, vzdálené pole

$$r = \frac{\lambda}{2\pi}$$

Útlum reflexí

- ~ měr. vodivosti σ
- ~ $1/\text{permeabilitě } \mu$
- ~ vzdálenosti r
(v blízkém poli)

Absorpční útlum A

vzniká pohlcením části energie elektromagnetické vlny při jejím průchodu stínicí kovovou přepážkou o tloušťce t vlivem tepelných ztrát, tj. vlivem konečné vodivosti kovu stínicí přepážky :

$$A = 20 \cdot \log |e^{\gamma t}| = 20 \cdot \log e^{\alpha t} = 20 \cdot \log e^{\frac{t}{\delta}} \quad [\text{dB}]$$

Hloubka vniku elektromagnetického pole do kovového materiálu

$$\delta = \sqrt{\frac{2}{\omega \mu \sigma}}$$

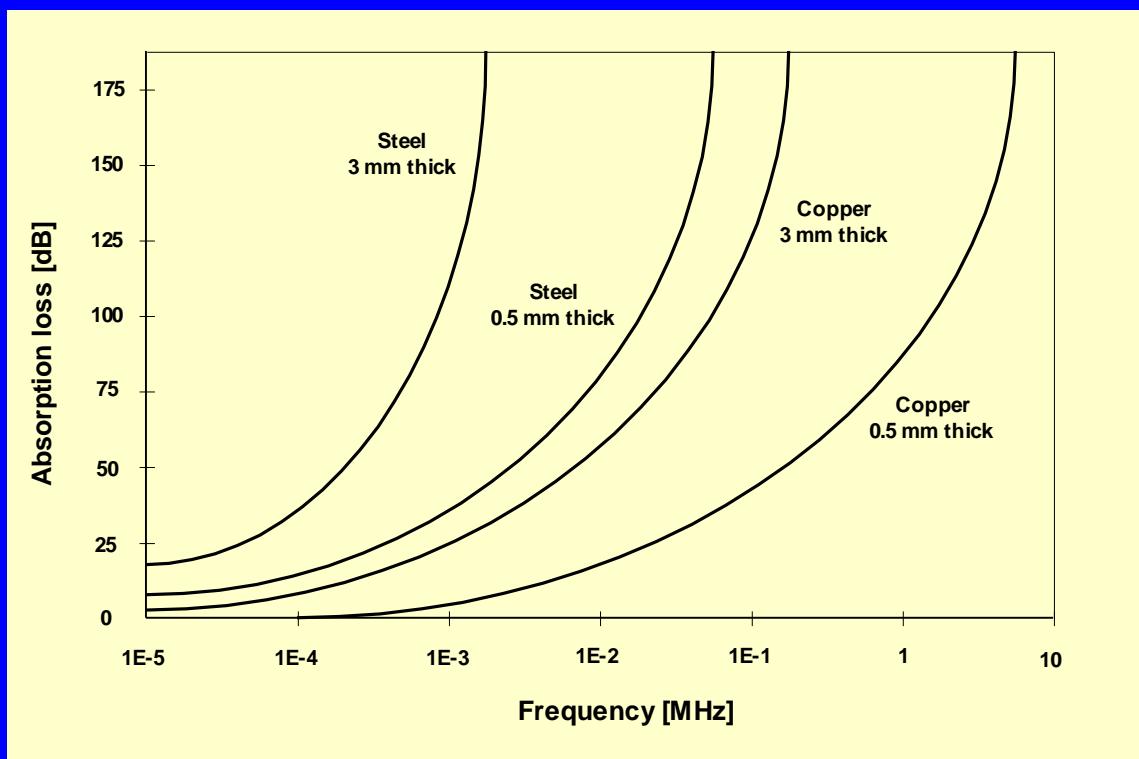

$$A = 8,69 \cdot \frac{t}{\delta} = 0,0069 \cdot t \cdot \sqrt{\omega \mu_r \sigma}$$

Absorpční útlum roste s druhou odmocninou tloušťky na dB stupnici. Vodivé feromagnetické materiály ($\mu_r \gg 1$) mají přitom větší absorpční útlum než stejně vodivé nemagnetické materiály.

Absorpční útlum A

$$A = 8,69 \frac{t}{\delta} [\text{dB}] \quad \delta = \sqrt{\frac{2}{\omega \mu \sigma}}$$

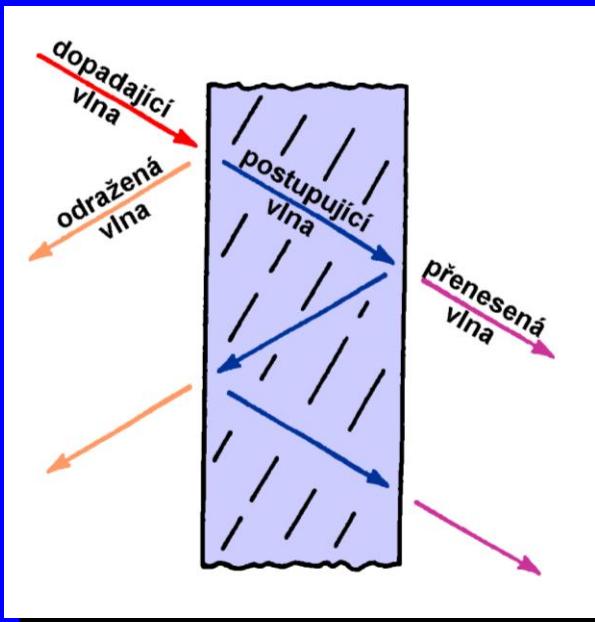
Útlum absorpcí

- ~ tloušťce t
- ~ permeabilitě μ
- ~ měr. vodivost σ
- roste s 2 mocninou

Útlum vlivem mnohonásobných odrazů M

vzniká díky opakovaným odrazům na vstupu a výstupu stínící kovové přepážky :

$$M = 20 \cdot \log \left| 1 - \left(\frac{Z_0 - Z_M}{Z_0 + Z_M} \right)^2 \cdot e^{-\frac{2t}{\delta}} \cdot e^{-j \frac{2t}{\delta}} \right|$$

Je-li stínění z dobré vodivého kovu ($Z_0 \gg Z_M$) a jeho tloušťka t je podstatně větší než hloubka vniku ($t \gg \delta$), je $M \approx 0 \text{ dB}$ a vliv mnohonásobných odrazů na celkové stínění lze zanedbat.

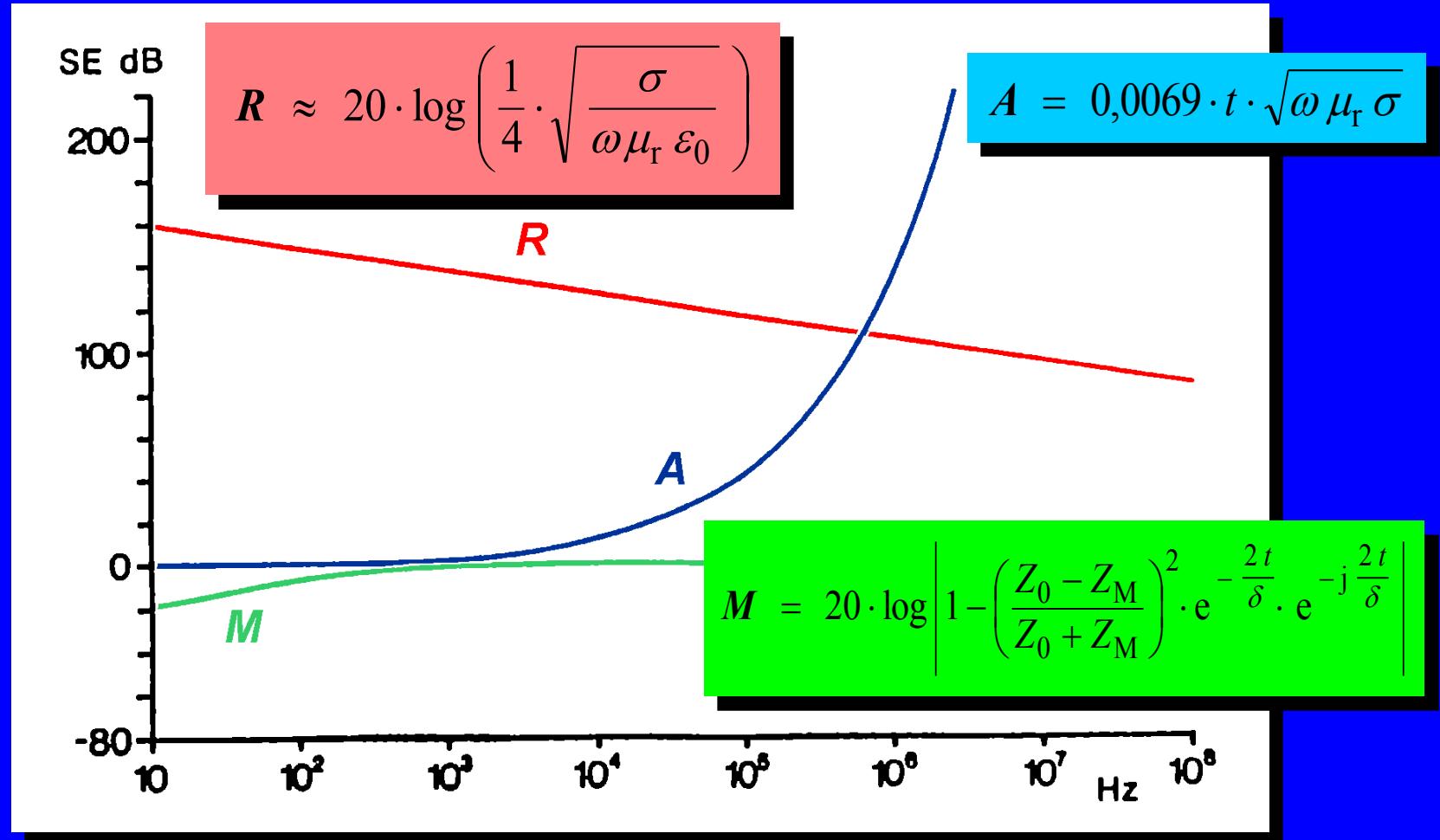

$$\text{SE [dB]} \approx R [\text{dB}] + A [\text{dB}]$$

Celková účinnost stínění

$$\mathbf{SE} \text{ [dB]} = \mathbf{R} \text{ [dB]} + \mathbf{A} \text{ [dB]} + \mathbf{M} \text{ [dB]}$$

- Útlum odrazem **R** je funkcí poměru σ / μ_r , zatímco absorpční útlum **A** je funkcí součinu těchto veličin $\sigma \cdot \mu_r$.
- Útlum odrazem **R** tvoří dominantní složku stínicího účinku na nízkých kmitočtech pro magnetické i nemagnetické kovové materiály.
- Na vysokých kmitočtech roste absorpční útlum **A** a vysoce převyšuje klesající útlum odrazem. Tento vzrůst na vysokých kmitočtech je přitom výraznější u magnetických kovových materiálů s $\mu_r \gg 1$.
- Na nízkých kmitočtech, kdy hloubka vniku $\delta \gg t$, příp. u velmi tenkých stínicích přepážek ($t \ll \delta$) je hodnota útlumu mnohonásobnými odrazy **M záporná** a snižuje celkovou účinnost stínění **SE**. S rostoucím kmitočtem se velikost **M** $\rightarrow 0$ dB a mnohonásobné odrazy v kovové přepážce nemají vliv na účinnost stínění.

Kmitočtový průběh jednotlivých složek účinnosti stínění
měděné desky o tloušťce $t = 1$ mm

Vliv mnohonásobných odrazů M na velikost celkové účinnosti stínění **SE** se může nepříznivě uplatňovat i na vyšších kmitočtech, je-li stínicí přepážka velice tenká ($t \ll \delta$).

Přístrojové a počítačové stínicí „kryty“ vytvořené napařením či naprášením velmi tenkého kovového povlaku na vnitřní povrch nekovové (plastové) přístrojové skříně.

Tloušťka stínění	0,1 μm		1,25 μm		2,2 μm		22 μm	
Kmitočet [MHz]	1	1000	1	1000	1	1000	1	1000
Útlum odrazem R [dB]	109	79	109	79	109	79	109	79
Absorpční útlum A [dB]	0,014	0,44	0,16	5,2	0,29	9,2	2,9	92
Mnohonásobné odrazy M [dB]	- 47	- 17	- 26	- 0,6	- 21	0,6	- 3,5	0
Účinnost stínění SE [dB]	62	62	83	84	88	90	108	171

Vliv otvorů a technologických netěsností na účinnost elektromagnetického stínění

- **Otvory, štěrbiny a další otevření stínicí plochy** (např. dveře, okna, větrací otvory, štěrbiny a netěsnosti mezi jednotlivými kovovými plochami stínění, vstupní otvory pro přípojné kabely, vedení, příp. vnější mechanické ovládací prvky stíněného zařízení).
- **Špatně vodivé (vysokoimpedanční) části stínění** (vodivě nedokonalá spojení jednotlivých částí stínění, nedokonale vodivé průhledné plochy (skla) při požadavku vizuální kontroly zařízení).
- **Vnější přívodní kabely a přípojná vedení** (napájecí, signálové a datové kabely, jimiž se mohou dostávat elektromagnetické rušivé signály do vnitřního prostoru stínicího krytu).

Vliv otvorů a technologických netěsností na S

Kruhový otvor poloměru a

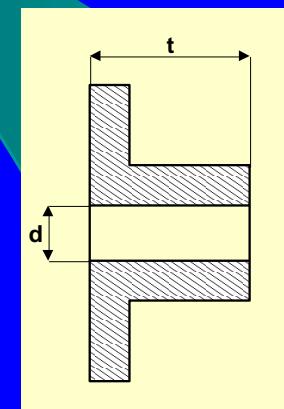
$$S = 20 \cdot \log \frac{\lambda}{2\pi a}$$

N kruhových otvorů s poloměrem a

$$S = 20 \cdot \log \frac{\lambda}{2\pi a \cdot \sqrt{N}}$$

Kruhový otvor s průměrem d a tloušťkou stěny t

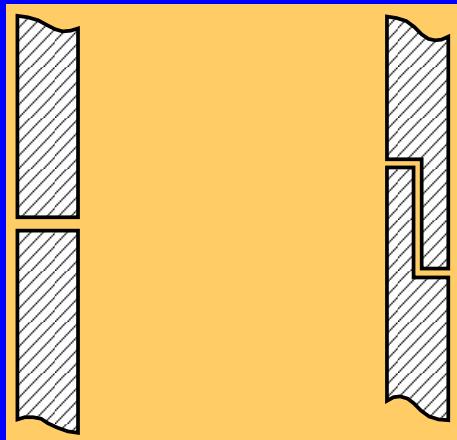
$$S = \frac{54,6 \cdot t}{\lambda_m} \cdot \sqrt{1 - \left(\frac{f}{f_m} \right)^2} \approx \frac{16t}{d}$$

Pravoúhlá štěrbina délky l

$$S = 20 \cdot \log \frac{\lambda}{2l} + 27,2 \cdot \frac{t}{l}$$

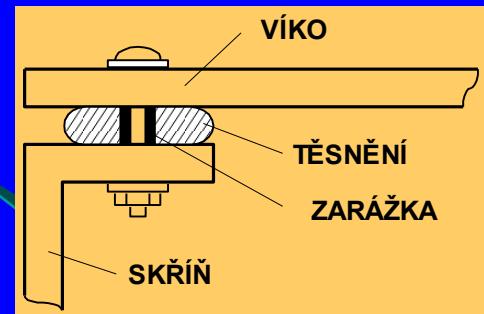
Konstrukční úpravy pro zlepšené stínění

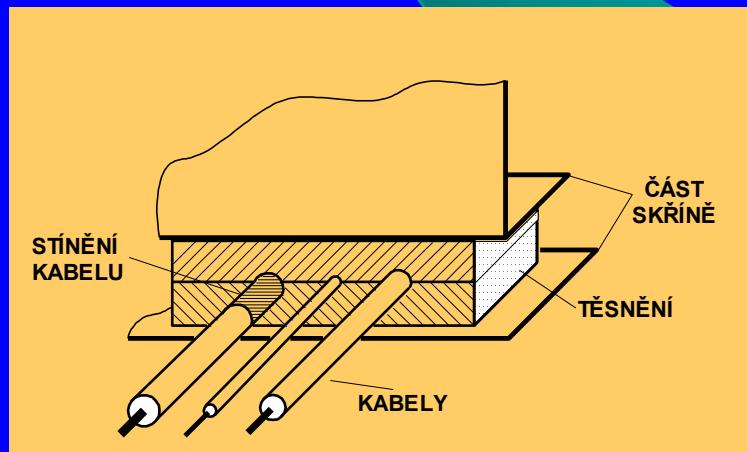
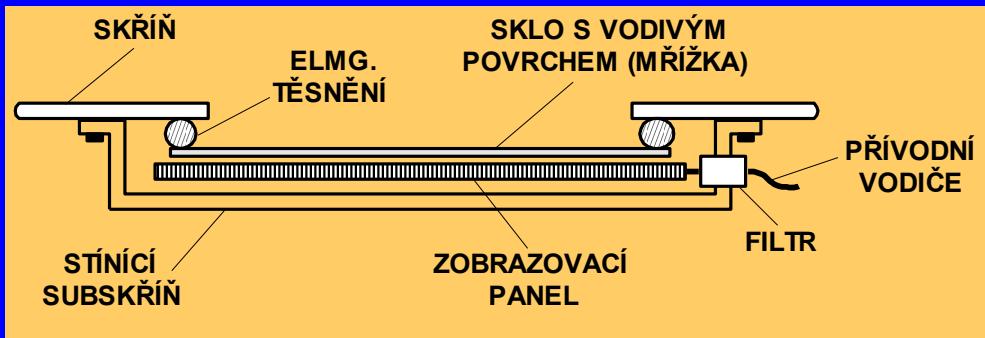
a)

b)

Spoje dělených skříní
a) s větším průnikem
b) lepší provedení

Elektromagnetické těsnění – detail spoje

Elektromagnetické těsnění – utěsnění vstupních kabelů

Konstrukce stíněného okna pro zobrazovací prvky

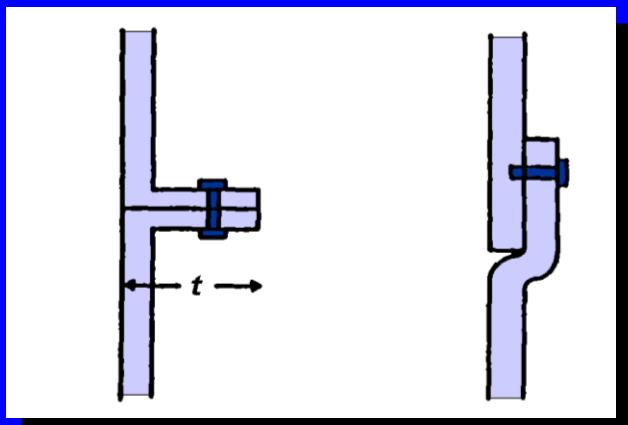
Větrací a průchodkové sekce stínicích krytů

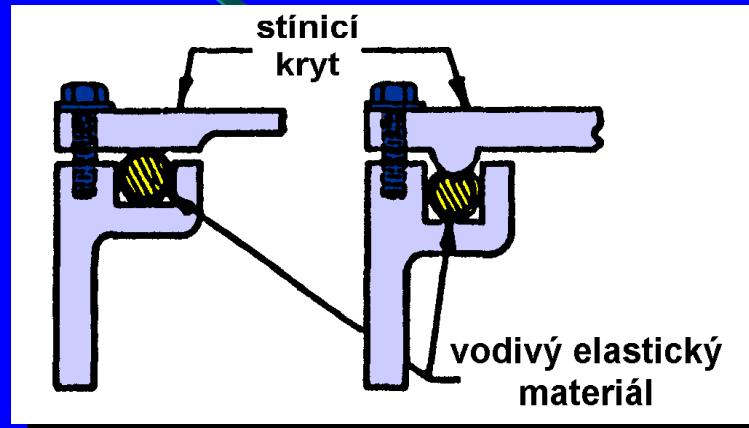
honeycomb vents

Konstrukční zlepšení účinnosti stínění

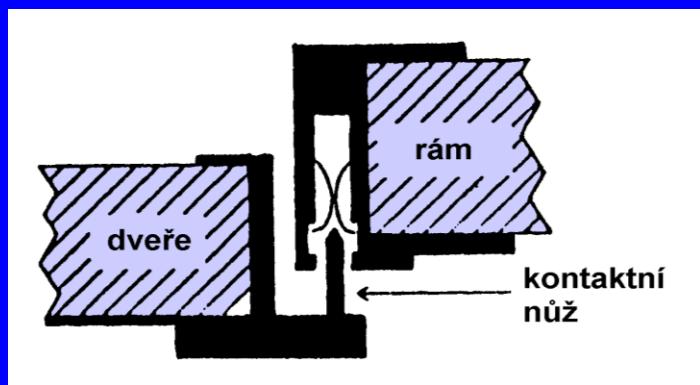
- vzájemným „dlouhým“ překryvem spojovaných částí

- použitím elasticích vodivých materiálů (past, silikonů aj.)

- použitím pružinových, příp. pérových nožových kontaktů na pohyblivých částech

Hodnocení elektromagnetického stínění dle orientačních hodnot SE

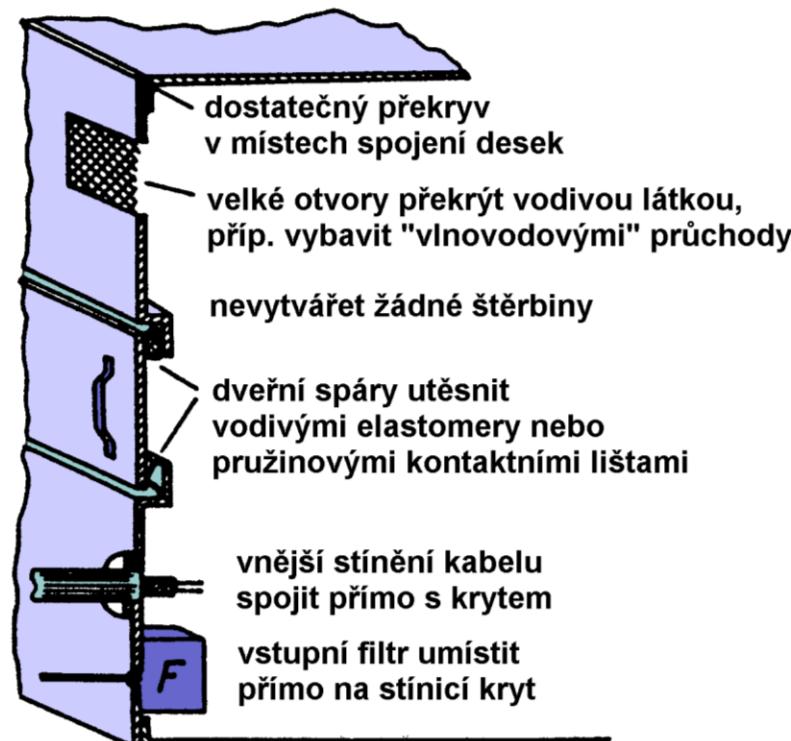
Účinnost stínění [dB]	Kategorie – hodnocení
0 ÷ 10	Nedostatečné stínění
10 ÷ 30	Stínění pro minimální požadavky
30 ÷ 60	Stínění dostačující pro většinu běžných požadavků
60 ÷ 90	Velmi dobré stínění
90 ÷ 120	Vysoko kvalitní stínění

Zásady konstrukce stínění

- Volit dobré stínící materiál a jeho tloušťku
  - dobré magnetické materiály pro stínění nízkofrekvenčních magnetických polí
  - dobré vodivé materiály pro stínění vysokofrekvenčních elektrických polí
- Výsledná efektivnost určena netěsnostmi
  - malý počet netěsností (otvorů, štěrbin)
  - velké množství malých otvorů lepší než jeden velký
  - větší hloubka netěsnosti - větší útlum
  - dobře propojené části stínění (uzemnění)
  - dobře napojit stínění na přívodní vodiče
- Elektromagnetická těsnění
  - malý útlum pro nízké frekvence a magnetické pole
  - závislost útlumu na stlačení
  - dobře volit materiál (galvanická koroze)
- Stíněná okna
  - převládá útlum odrazem
  - malý útlum magnetických polí
- Vodivé nanášené povrchy
  - malý útlum pod 1 MHz a magnetických polí

Cin < μ nestíní mag. pole

Zásady správné konstrukce SOUHRN elektronagнетický stíněných krytů

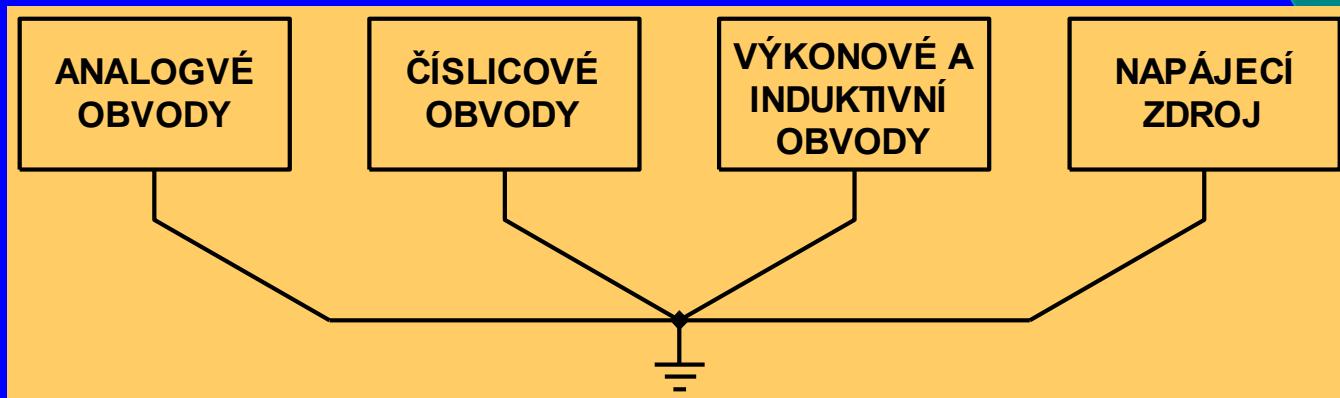
chybná konstrukce z hlediska EMC

zlepšená konstrukce pro vyšší účinnost stínění

Zemnění systému

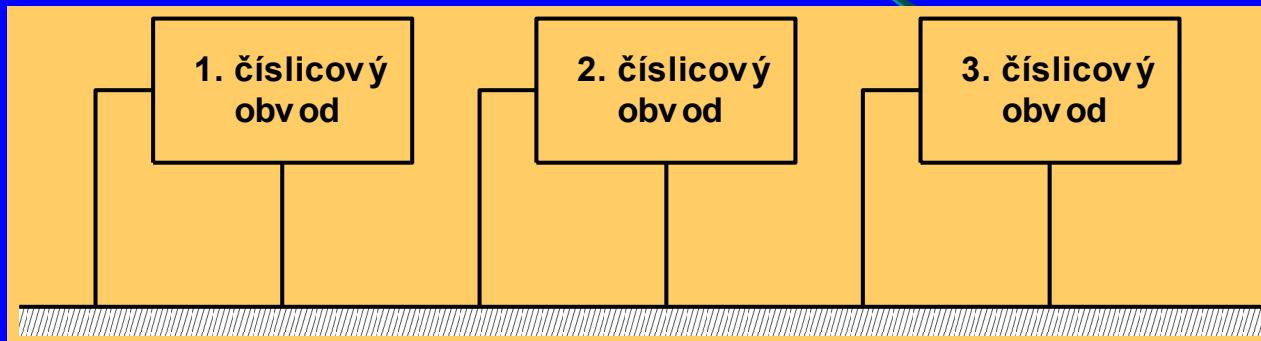
„Zemnění je cesta s nízkou impedancí pro proud vracející se zpět ke zdroji.“

- ◆ Jednobodové
  - ◆ eliminuje společné impedance
  - ◆ odstraňuje zemní smyčky pro nf
  - ◆ vhodné do 1 MHz
  - ◆ pro vyšší frekvence nevhodné
    - zvýšení impedance zem. spoje
    - dlouhé spoje - antény

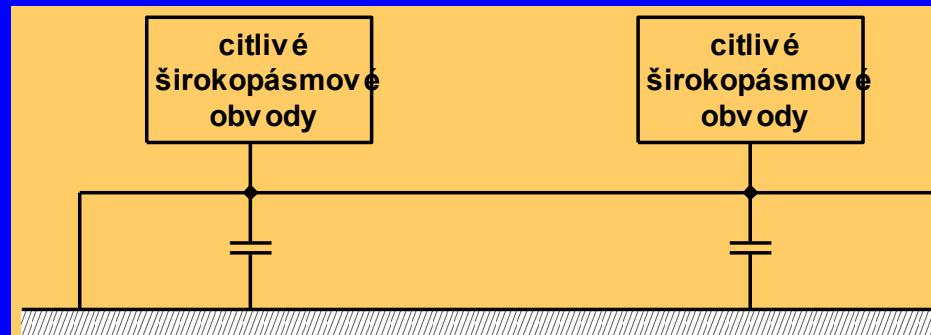
◆ Vícebodové

- ◆ vhodné pro frekvence nad 10 MHz
- ◆ vhodné pro číslicové obvody
- = nevhodné pro analogové obvody
  - vznik zem. smyček

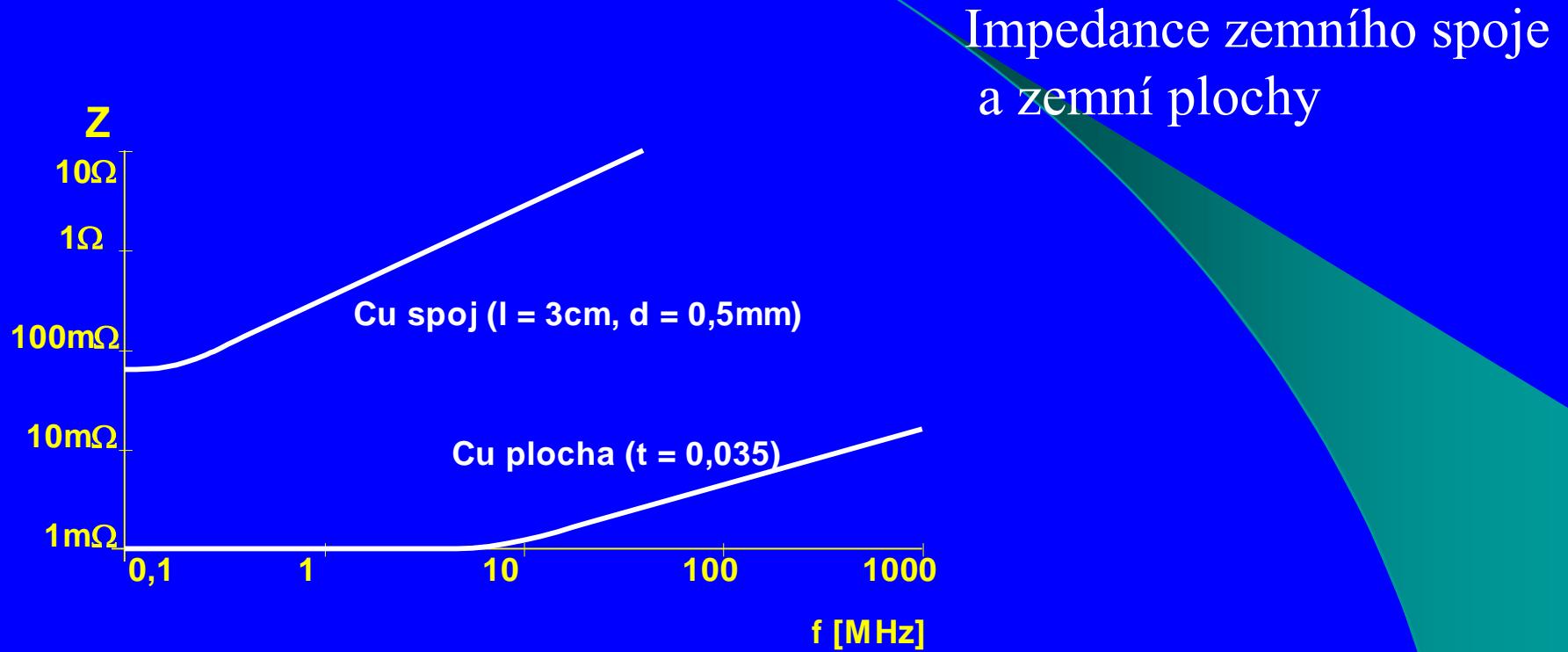

◆ Hybridní

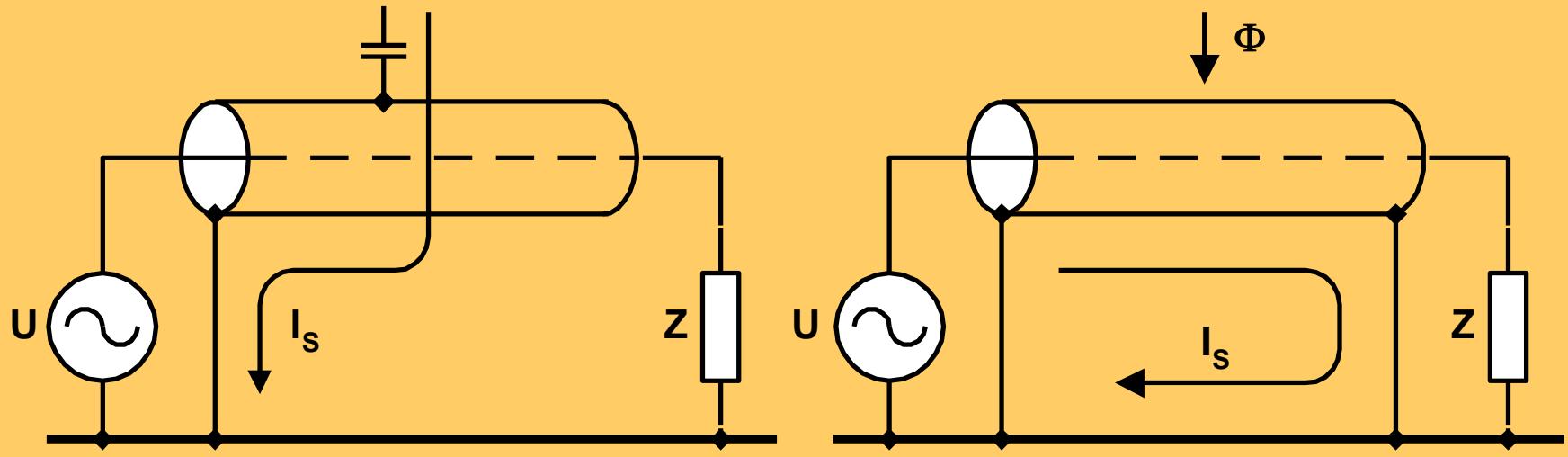
- ◆ jednobodové přímo (nf)
- ◆ vícebodové přes kapacity (vf)
- = vznik rezonancí

Zemnění na DSP - zemní plocha

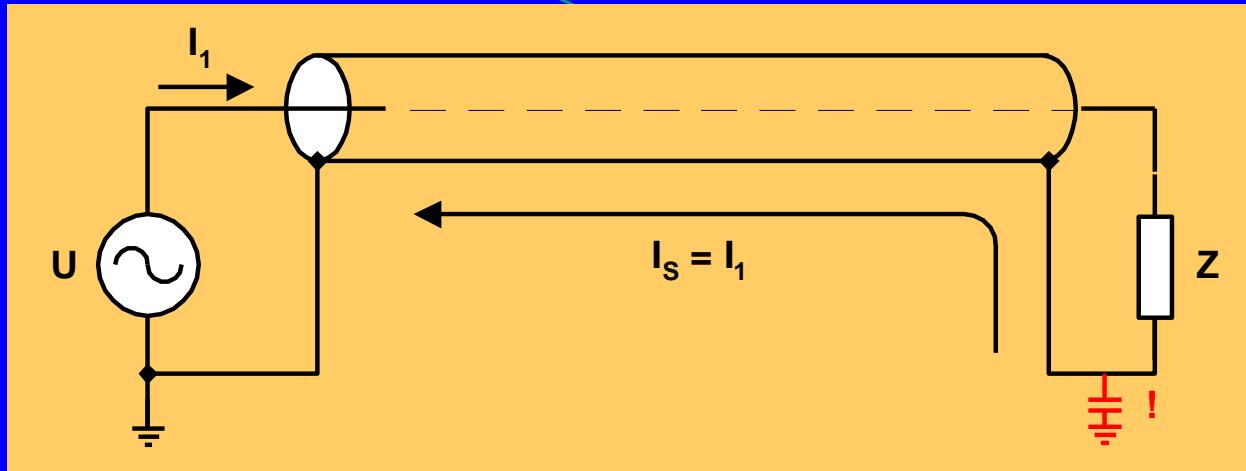
Uzemnění stínění vodičů

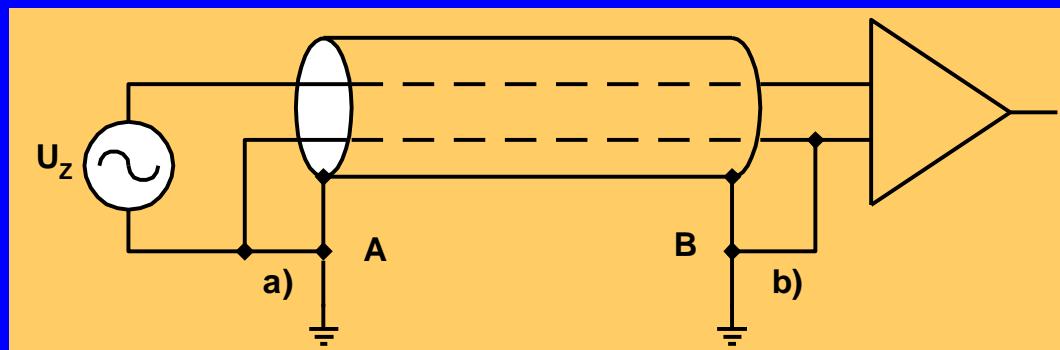
Princip stínění pro kapacitní
rušivou vazbu

Princip stínění pro induktivní
rušivou vazbu

Uzemnění stínění vodičů

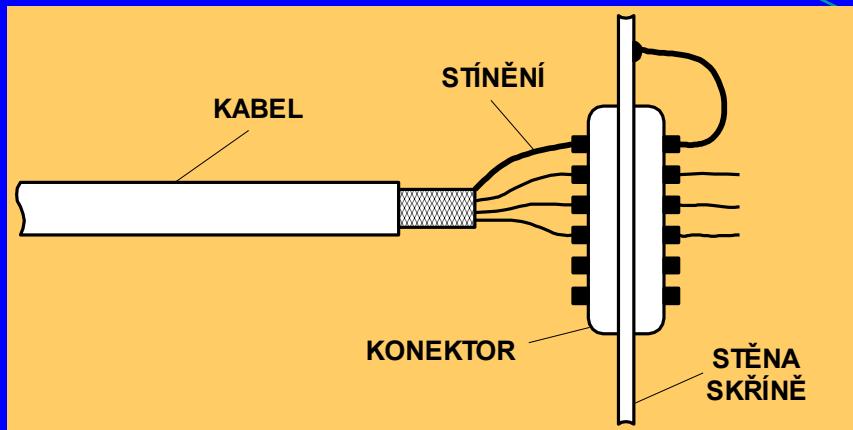
Jednobodové uzemnění stínění proti induktivní rušivé vazbě (nízké kmitočty)

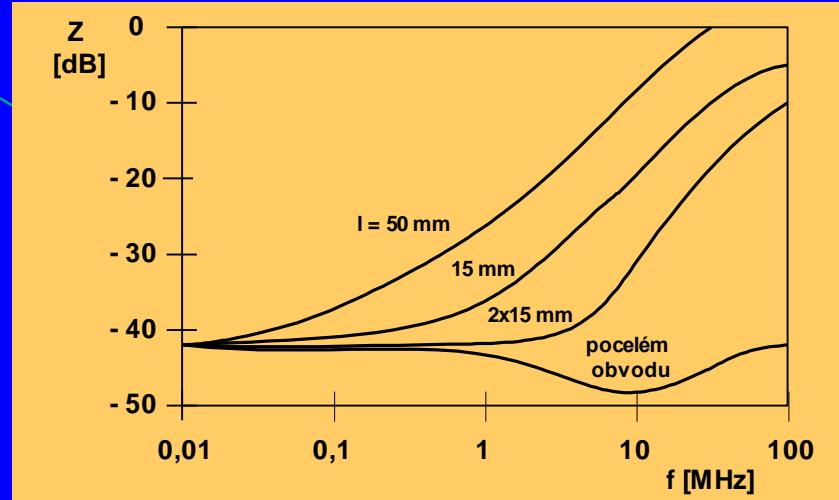
Různé způsoby připojení stínění

- a) zdroj signálu je uzemněn
- b) příjemce signálu je uzemněn

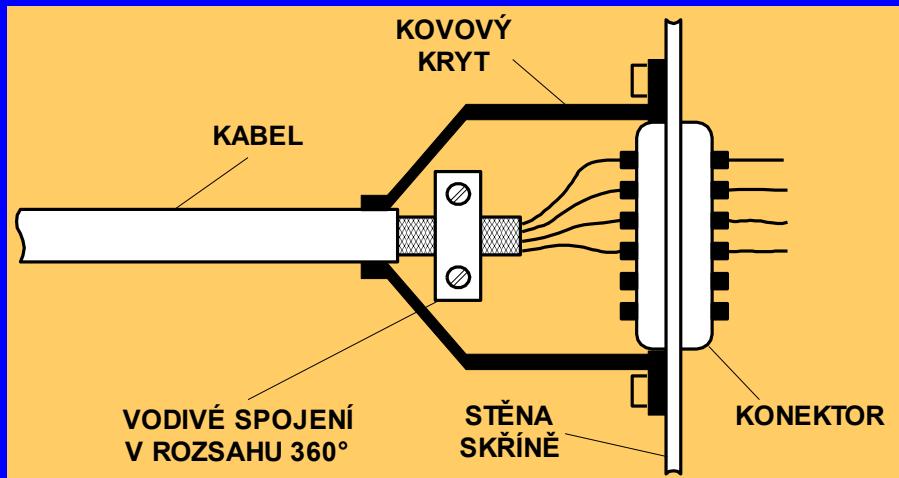
Konstrukční provedení uzemnění stínění vodičů

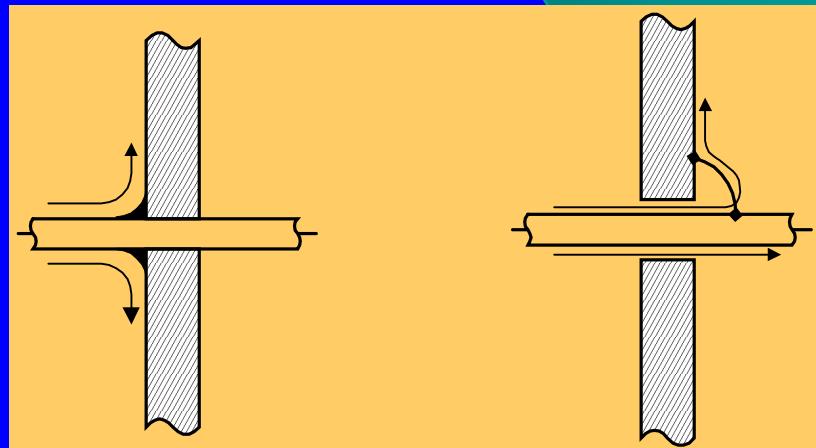
Nevhodné napojení stínění vodiče

Vliv zkroucené délky stínění na jeho impedanci

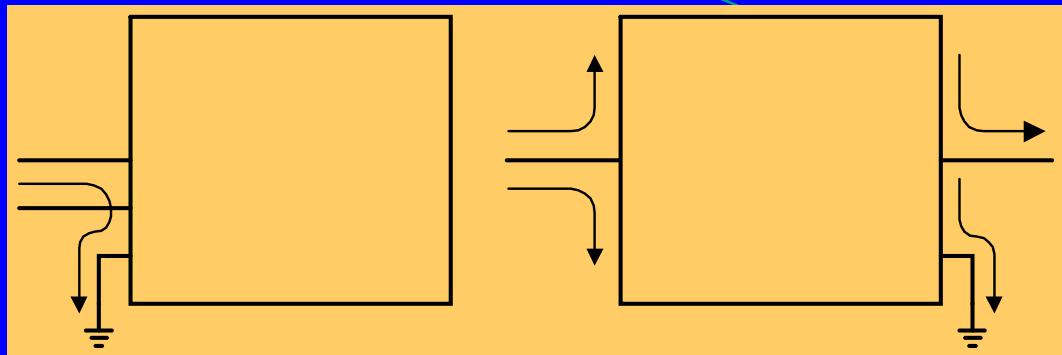

Správné napojení stínění vodiče na konektorovou hlavici

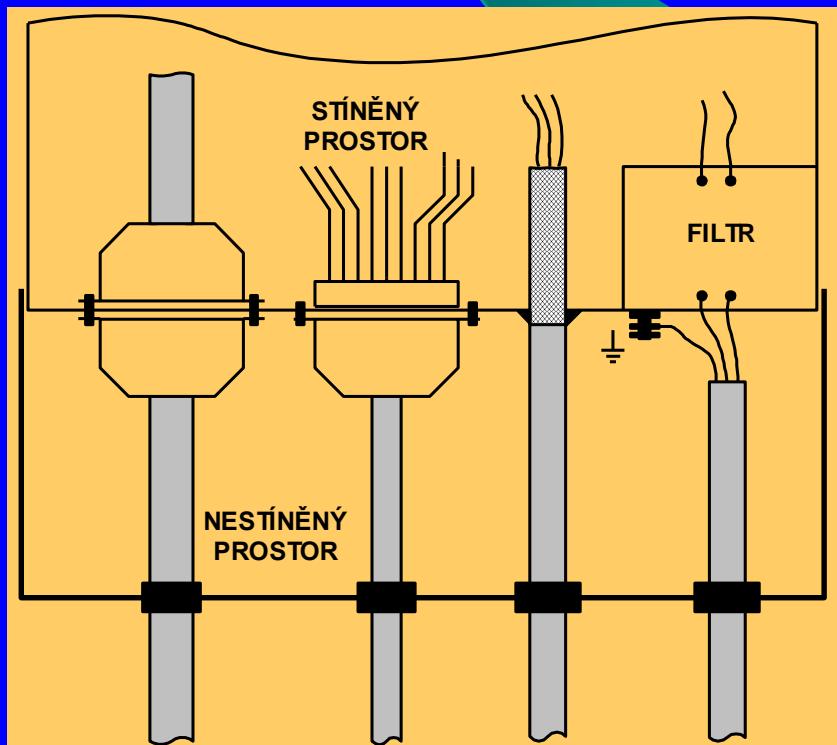
Správné a nevhodné napojení stínění vodiče na stínící skříň

Napojení kabelů do zařízení

Vhodné a nevhodné napojení vodičů do zařízení

Správné napojení vodičů do
stíněného prostoru skříně
(vstupní panel)

Přípojná vedení – stíněné vodiče

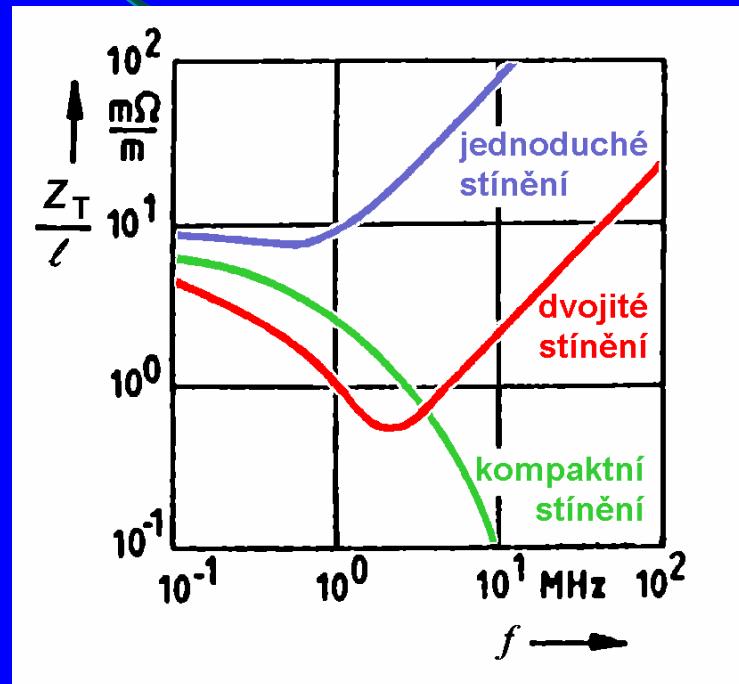
Stínění koaxiálních vodičů

$$Z_T(\omega) = \frac{U_r(\omega)}{I_r(\omega) \cdot l}$$

Vazební přenosová impedance
stíněného kabelu

I_r – ruš. proud na vnější straně
pláště stínění

U_r – podélný úbytek napětí na
vnitřní straně pláště stínění

Kvalitní stínění koaxiálních vodičů

- jednoduché stínění, pletený pláště, malá „oka“
- dvojité stínění
- plný (kompaktní) stínící pláště

Kmitočtová závislost vazební impedance

Stínění koaxiálních kabelů

je nejčastěji charakterizováno tzv. **vazební (přenosovou) impedancí** (angl. *Transfer Impedance*) Z_T .

Protéká-li po **vnější straně** stínicího pláště koaxiálního kabelu rušivý proud I_r , vzniká na **vnitřním povrchu** pláště podélný úbytek napětí U_r . Jeho velikost je určena konstrukcí a tloušťkou stínicího pláště a hloubkou vniku elektromagnetického pole do materiálu pláště při daném kmitočtu. Poměr tohoto vnitřního úbytku napětí a vnějšího rušivého proudu v pláště vztažený na jednotku délky koaxiálního kabelu udává **vazební (přenosovou) impedanci** Z_T stínění kabelu

$$Z_T(\omega) = \frac{U_r(\omega)}{I_r(\omega) \cdot l}$$

pro délku kabelu $l \ll \lambda/4$ na pracovním kmitočtu.

Komerčně vyráběné koaxiální kably

jednoduché pletené stínění

dvojité pletené spojené stínění

dvojité pletené izolované stínění
(triaxialní kabel)

jednoduché kompaktní stínění

pletené a kompaktní stínění

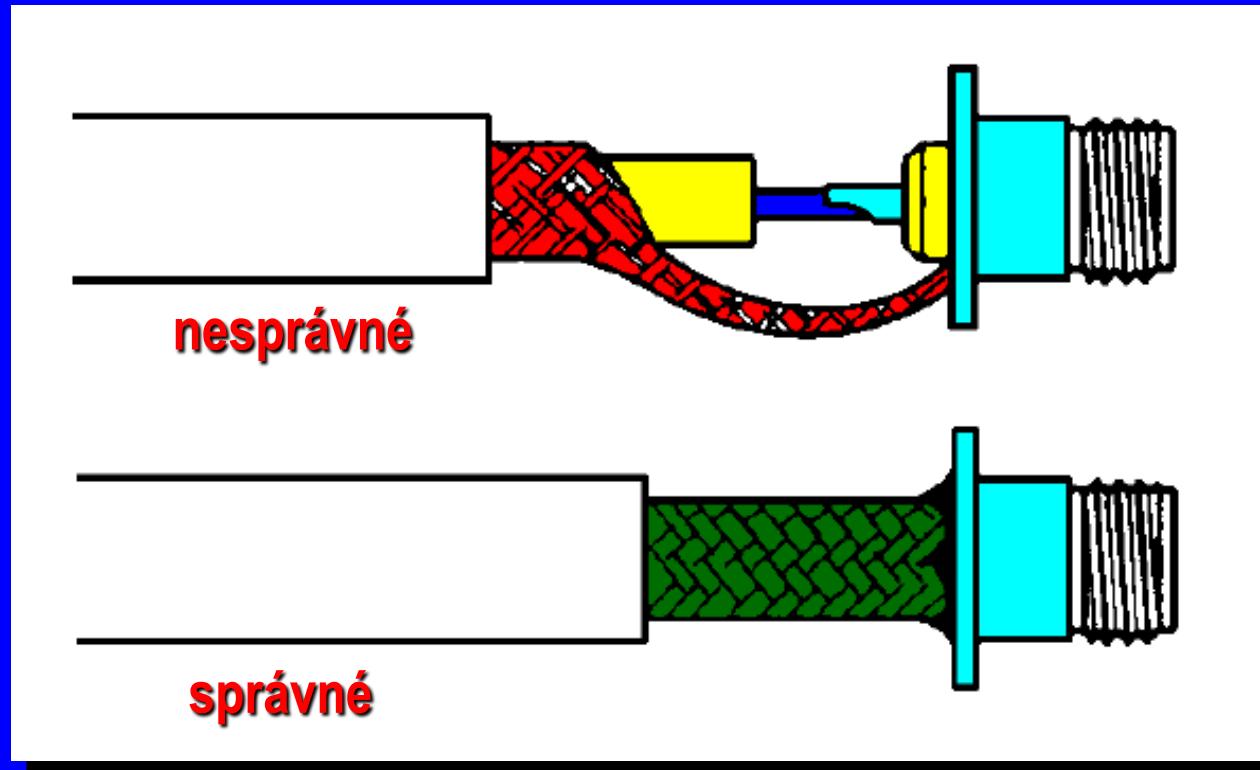

jednoduché vinuté stínění

Vazební impedance stínění koaxiálních konektorů

- Při spojování konektoru se stínicí pláště obou jeho částí musí pevně spojit (uzavřít) dříve, než se propojí vnitřní „živé“ vodiče obou kabelů a naopak, při rozpojování se musí nejprve rozpojit „živé“ vodiče a teprve pak stínicí pláště obou částí konektoru. Případné „jiskření“ a parazitní impulzy, které mohou vznikat při spojování či rozpojování elektricky „živých“ vodičů, tak odeznějí ve stavu, kdy vnější stínění konektoru je již či ještě uzavřeno.
- Elektricky „živé“ (vnitřní) části konektoru musí být kvalitně izolovány od vnějšího kovového pláště. Důvodem je jednak bezpečnost, jednak zamezení přenosu elektrostatických výbojů vznikajících mezi obsluhující osobou a vnějším pláštěm konektoru do jeho vnitřního prostoru.
- Elektrická, mechanická a elektromagnetický „těsná“ konstrukce konektoru musí odolat všem změnám pracovních podmínek, tj. otřesům, vibracím, korozi, kolísání teploty apod.

Spojení stíniciho pláště kabelu a konektoru

EMC
je krásná věda,
život je strom zeleny

